

MUSTAFA NECATİ HAKKINDA KONFERANS

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Salı, 10 Ocak 2017 06:34 -

17 Yıl önce Eğitim Hakkını Savunma Komitesinin girişimiyle kitle örgütleri tarafından 20. Yüzyılın en önemli üç eğitim bakanın biri seçilen Mustafa Necati, 1 Ocak 1929'da Millet Mekteplerinin açılacağı gün, genç yaşında ölmüştü. Öğretmenler, dernekleri aracılığı ile uzun süre onun için 1 Ocak günleri anma toplantıları düzenlediler. Mustafa Necati'nin babasının memleketi olan Darendeliler Derneği de bu anma görevini hiç aksatmıyor. Mustafa Necati'nin hemşerisi olmanın gururunu yaşadılar. Bu yılın anma toplantısı, 8 Ocak pazar günü, her tarafın karla kaplı olduğu Ankara'da Mithatpaşa Caddesinde Meclis Başkanlığına bağlı bir Kültür Evi olarak kullanılan Mustafa Necati Evi'nde yapıldı. Dostum Darendeli Ayhan Kösebalaban da benden Mustafa Necati hakkında bir konuşma yapmamı istedi.

Şu işe bakın ki, 47 yıl önce, 1970'te Darendeli Kültür Derneği ile Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrenci Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği bir programın Denek başkanı olarak açılış konuşmasını yapmışım ve o gün Asri Mezarlık'ta yapılan anma ziyaretine de öğretmenlerimizle birlikte katılmışız. Bunu da Ayhan Balaban haberleştirmiş. Derneklerinin yayın organında o tarihte yayımlanan bu haberin fotokopisini bana verdi. Program Ankara Televizyonu tarafından da haberleştirilmiş ve 3 Ocak 1970 günü yayımlanmış. Daha sonraki yıllarda da Mustafa Necati için yapılan birkaç toplantıya katıldığımı hatırlıyorum.

Bu yılki toplantıda Dernek başkanı Şevket Soylu ve Kösebalaban, Necati'nin ölüm nedeni hakkında yalancı gericilerin Cumhuriyet devriminden öç alırcasına onun ölüm nedeni ve biçimi hakkında çıkardıkları asılsız söylentilere cevap verdiler. Mustafa Necati, o gün yürürlüğe girecek harf devrimi nedeniyle güya "Böylece Kur'anı da kaldırdık" diyesiymiş ve bu nedenle Allah tarafından cezalandırılarak hücceten ölmüş! 78 yıl sonra Mustafa Necati'yi anma toplantısının bir kısmının böyle deli saçması iddiaya ayrılmak zorunda kalınması gerçekten çok üzücü.

Ben bir saat süren ve katılımcılar tarafından dikkatle dinlenen konuşmamda Mustafa Necati'nin İzmir'in işgali üzerine 1919-20'de Balıkesir'de halkı direnişe hazırlayan başyazarlığını ve mesul müdürlüğünü yaptığı İzmir'e Doğru gazetesinde yazdıklarından ve İstiklal Mahkemesi üye ve başkanı olarak yaptığı hizmetlerden söz ettim. Onun düşünce dünyasını biçimlendiren dünya ve Türkiye ortamını anlattım. Necati'nin İkinci Meşrutiyet'te beliren ve Kurtuluş Savaşı yıllarında bütün ülkeyi güçlü olarak etkisi altına alan halkçılık akımının bir uygulayıcısı olduğu açıktı.

Öğretmen, öğretmen örgütçüsü, eğitimci, avukat, Kuvayı Milliyeci, gazeteci, milletvekili, bakan olan Mustafa Necati Türkiye Muallimler ve Muallimler Birliğinin, Çocuk Esirgeme Kurumunun da (1921) kurucularındandı. Muallimler Birliği başkanırken Maarif Vekili olmuştu. Maarif Vekilliğinden önce Adalet ve İmar İskân bakanlıklarında da bulunmuştu. 35 yıla sığdırılan baş döndürücü bir hayat değil mi? 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde devrimciler hızlı yaşamış ve bir kısmı Anadolu köylü askerlerle birlikte cephelede ölmüşlerdi. Sağ kalanlar, medeniyet ile Türkiye arasındaki büyük açıklığı kapatmak için hızlı bir reform dönemi başlatmışlardı ve Türkçe sesleri karşılayan ve öğrenilmesi çok kolay olan yeni bir alfabe belirlemişlerdi. Latin Alfabesine geçme kararı daha 1922'de Maarif Vekâletinin alfabe komisyonu tarafından kararlaştırılmış bulunuyordu ve bu radikal kararı uygulamak 1929 başında mümkün olabilecekti.

Onun ateşli bir yurtsever ve halkçı bir devrimci olduğunu anlattım. İstiklal Mahkemesi başkanlığı sırasında köylülerden rüşvet olarak yumurta alan bir bucak müdürünü bile cezalandırmıştı.

Gittiği yerlerde halkı meydanlarda topluyor İstiklal Mahkemelerinin millet mahkemesi olduğunu söylüyor, halkın bütün şikâyetlerini mahkemeye iletmesini istiyordu. Sivas İstiklal Mahkemesinin çalışmaları hakkında Mecliste bilgi verirken halktan 1800 dilekçe aldıklarını ve bunun çoğunun mütegalibeler hakkında olduğunu, halkı soyan bu zorbalar hakkında gerekli cezaların verildiğini açıklamıştı. Onun başkanlık yaptığı Kastamonu İstiklal Mahkemesinin gittiği yerlerde halk, "İstiklal Mahkemesi geldi" diye bayram ediyordu. Onun "millet mahkemesi" dediği bir çeşit "halk

MUSTAFA NECATİ HAKKINDA KONFERANS

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Salı, 10 Ocak 2017 06:34 -

---

mahkemesi" idi. Necati, Cumhuriyet'in henüz kireç bağlamadığı evresinin bir uygulayıcısı oldu. Millet hazinesini yandaşlarına peşkeş çeken siyasetçiler, Mustafa Necati'nin Mahkemesinin eline düşseydi cezaları ne olurdu dersiniz? Yatıp kalkıp Yurtsever devrimcilerin yönetimden çoktan tasfiye edilmiş olmasına dua etseler yeridir...

Fotoğrafta sol yanda görülen Ayhan Kösebalaban.

(9 Ocak 2017)